

УДК 75.058

Цитування:

Чуднівець А. С. Прояви кітч в сучасному аматорському петриківському розписі. *Культура і сучасність* : альманах. 2020. № 2. С. 151-157.

Chudnivets A. (2020). Signs of kitsch in modern amateur Petrykivka painting. *Kultura i suchasnist* : almanakh, 2, 151-157 [in Ukrainian].

Чуднівець Анастасія Сергіївна,
кандидат мистецтвознавства, асистент
кафедри основ архітектури ДВНЗ
«Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури».
<https://orcid.org/0000-0001-9268-2958>
achudnivets@gmail.com

ПРОЯВИ КІТЧУ В СУЧАСНОМУ АМАТОРСЬКОМУ ПЕТРИКІВСЬКОМУ РОЗПИСІ

Мета дослідження полягає в аналізі сучасного стану петриківського розпису на рівні масової культури у творчості майстрів-аматорів, рис кітч у його стилістиці та застосуванні причин появи цих кітчевих проявів. **Методологія дослідження** включає як загальнонаукові методи: аналіз, дедукцію, узагальнення, так і мистецтвознавчі, зокрема історико-системний аналіз, що дозволяє розкрити дане явище в системі зв'язків з різними культурними, процесами сучасності. **Наукова новизна** полягає в обґрунтуванні особливостей сучасного стану петриківського розпису у зв'язку з глобалізаційними процесами, визначенні основних факторів, що детермінують зміни в його стилістиці та застосуванні. **Висновки.** Зроблено висновок про превалювання поширення петриківського розпису як популярного мистецтва на рівні масової культури, з чим пов'язана поява кітчевих проявів. Визначено, що такі прояви переважно стосуються аматорської «петриківки», поява якої спровокована зміною способу трансмісії та модою. З'ясовано, що географічні межі побутування петриківського розпису значно розмились. Основна передача знань відбувається сьогодні в горизонтальному напрямку – через ЗМІ, інтернет, зокрема відеоуроки. Відповідно, традиція засвоюється поверхово та з сумнівних джерел. Стилiстика петриківського розпису зазнає швидких змін, насичується чужорідними елементами випадково, неусвідомлено. Розкрита роль соціальних мереж у цьому процесі, зокрема спільнот у Facebook та Instagram, що перебувають у стані інформаційної ізоляції, де відбувається «підміна понять» – фальшиве сприймається за справжнє, а кітч сприймається за народне мистецтво, через що ціннісно-орієнтаційна функція викривленому вигляді. Отримавши легітимізацію в мережах, зображення з елементами петриківської орнаментики насичують громадське середовище, сприяючи хибній інкультурації. Визначено, що у відповідний спосіб, петриківський розпис перетворюється на симулякр – симуляцію української самотності.

Ключові слова: петриківський розпис, народне мистецтво, популярна культура, кітч.

Chudnivets Anastasiya, candidate of Art Studies, Assistant of the Basis of Architecture Department at Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture

Signs of kitsch in modern amateur Petrykivka painting

The purpose of the article is to analyze the current state of Petrykivka painting at the mass culture level in the works of amateur craftsmen, signs of kitsch in its stylistics and application, the reasons for the emergence of these kitsch signs. **The methodology** includes general scientific methods: analysis, deduction, generalization, the historical and systemic analysis that allows revealing this phenomenon in the system of connections with various processes in modern culture. **The scientific novelty** lies in the substantiation of the features of the contemporary state of Petrykivka painting in connection with globalization processes, defining the main factors that determine changes in its stylistics and application. **Conclusions.** It was concluded that the prevalent spread of Petrykivka painting as popular art at the mass culture level is associated with the emergence of kitsch signs. It is determined that such signs are mainly related to amateur "petrykivka", the appearance of which is provoked by a change in the way of the transmission and fashion. It was found that the geographical boundaries of the spreading of petrykivka painting were significantly blurred. Today, the main transfer of knowledge takes place in a horizontal direction – through the media, the Internet, in particular video lessons. Therefore, the tradition is assimilated superficially, from dubious sources. The stylistics of petrykivka painting is rapidly changing, saturated with foreign elements accidentally, unconsciously. The role of social networks in this process is revealed, in particular, Facebook groups and Instagram, which are in an information isolation state, where there is a "substitution of concepts" – false is perceived as real, and kitsch is perceived as folk art, therefore, the value-orientation function is distorted. Having received legitimization in the network, the kitsch images with petrykivka ornamentation elements saturate the public environment, provoking false inculturation. It is determined that petrykivka painting turns into a simulacrum - a simulation of Ukrainian identity.

Key words: Petrykivka painting, folk art, popular culture, kitsch.

Актуальність теми дослідження. 5 грудня 2013 року на VIII сесії Комітету з охорони нематеріальної культурної спадщини петриківський розпис включено до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО. Сьогодні на тлі суспільних настроїв, обумовлених подіями на Майдані та військовою агресією Росії проти України, першочерговим на порядку денному стало питання ідентичності як передумови державної безпеки, що детермінувало звернення українців до національного та заповнення середовища ідентифікаційними маркерами української культури, що теж спровокувало хвилю популярності петриківського розпису серед населення та аматорів.

У зв'язку з цими подіями та заходами свідомої популяризації художнього феномену петриківського розпису, його поширеність зростає, набуваючи досить неоднозначних проявів. Зображеннями у схожій стилістиці сповнюється соціокультурне середовище. Ринок хенд-мейду переповнений сувенірною продукцією з петриківським орнаментом, а на просторах інтернету з'явилося безліч відео-уроків, у яких пропонується навчитися техніки та тонкощів малювання петриківських мотивів.

Аналіз досліджень і публікацій. На різних етапах історичного розвитку петриківський розпис досліджували багато науковців, зокрема Є. Берченко [2], Б. Бутник-Сіверський [3], Г. Нагай [11], Н. Глухенька [5], Л. Тверська [13], Т. Кара-Васильєва [7], Ю. Смолій [17], але висвітлення кітчевих проявів у сучасному аматорському петриківському розписі проведене не було. Явище сучасного поширення та побутування аматорського петриківського розпису і значна його популярність детермінують певні зміни в ньому та наслідки, що стосуються переважно кітчевих проявів, які є малодослідженими, а отже потребують певної рефлексії та детального вивчення, що і складає актуальність даної роботи.

Мета дослідження полягає в аналізі сучасного стану петриківського розпису на рівні масової культури у творчості майстрів-аматорів, рис кітчу у його стилістиці та застосуванні причин появи цих кітчевих проявів.

Виклад основного матеріалу. *Риси кітчу в аматорському петриківському розписі.* У статті «До теорії кітчу: шкiц естетичного аналізу» О. Муха [9, 245 – 251] наводить характеристики кітчу, які, на нашу думку, все частіше проявляються в петриківському розпису, виконаному аматорами. Розглянемо деякі з них.

Зокрема, першою ознакою кітчу є свідоме ставлення творця кітчу до свого продукту як до серйозного мистецтва. Більшість майстрів, які на сьогодні заповнюють ринок продуктами занадто пістрявими квітковими орнаментами, цілком переконані, що є творцями народного мистецтва. Але чому, навіщо створили те чи інше зображення чи доречне воно в даному контексті – не усвідомлюють.

Як вважає О. Муха, «естетична настанова кітчу орієнтована на те, щоб усе було «гарно», тоді як правдиве мистецтво воліє аби було посправжньому» [10, 251]. Це надмірне прагнення естетизації ми часто спостерігаємо в сувенірних крамничках, на стінах зупинок громадського транспорту чи під'їздах – намагання прикрасити петриківською квіткою будь-яку доступну поверхню, де «краса замінюється на «знак краси» [9, 249].

Домінування форми над змістом як одна з рис кітчу (за О.Мухою) теж є притаманною аматорському петриківському розпису. О. Муха влучно зауважує: «Через бідність змісту і якості кітч бере кількість – деталей, знаків, символіки» [9, 257], та кількістю однотипного продукту, що поверхово трактує традицію та заповнив увесь ринок. Саме тому ми спостерігаємо перенасичені квітами та іншими елементами, кольорами форми, незгармонійовані композиції, зловживання відвертими білилами тощо. Поєднання разом з традиційними елементами чужорідних, та розписування речей з чужорідною етимологією, як то матрешка (Серія «Я – українка» Н. Трифонової) чи самовар (самовари О. Швайковська, С. Біленко). Але попри відсутність філософії, творці кітчу «намагаються продемонструвати «вічні цінності» чи звернутися до злободенних проблем сучасності [9, 248].

У аматорських творах петриківського розпису, що перетнув межу кітчу теж спостерігається надмірна символізація. У творчості різних майстрів одна і та ж форма починає набувати різних значень, яку майстри-аматори представляють вже не як авторську символіку, а намагаються перенести її на весь петриківський розпис, породжуючи міфи. Зайва символізація для підвищення ролі апотропейної функції продукту, а отже його збуту є прагненням до комерційного успіху та одним з кітчевих проявів в аматорському петриківському розписі. Зокрема, варто зауважити, що на момент офіційної фіксації на досить етнічно строкатій території, розписи Дніпропетровщини характеризувалися значною десакралізацією, в

порівнянні з іншими розписами на теренах України [12, 107], тобто символічна складова у петриківському розписі не превалювала і, якщо там і була, то на рівні рудиментів. Розпис мав і часто має імпровізаційний характер. Це ми читаємо у Берченко [2, 33]. Сьогодні, зокрема на сайті інтернет-магазину «Мистецька скарбниця», є стаття «Символіка в петриківському розписі» (від якої відштовхуються майстри-аматори, коли йдеться про символіку). Наприклад, йдеться про те, що павич в «петриківці» – символ довгого шлюбу [16]. Але якщо подивитися копії стінописів Є. Евенбах з колекції ДІМ ім. Яворницького – про павичів не йдеться, а О. Данченко пов'язує появу павича вперше у творчості Н. Білокінь, після того, як майстриня, перебуваючи в Києві, відвідала зоопарк і була вражена красою цього птаха [6, 44]. Жодних символічних конотацій вона при зображенні йому не надавала. Іншим прикладом може бути поширений мотив «цибулька», який ми б не назвали етимологічно виключно петриківським, адже подібні мотиви зустрічаються в народних розписах не тільки України, але й світу, зокрема в розписах арабського Сходу. Сьогодні можна почути таке його символічне трактування від петриківських майстрів, зокрема Л. Горбулі, яка презентує його як символ єдності: пелюстки як майстрів та народ, що тільки разом утворюють прекрасну повноцінну квітку. В сюжеті ТСН "Бренди України": що спільного між справжнім петриківським розписом та котами» [1] майстриня говорить, що «кожен мазочок – це доріжка, яка веде до батьківського дому, в центр». Помітна підкреслена повсюдна експлуатація мотиву «дерево-життя».

Характерною тенденцією, що впливає на аматорський петриківський розпис і дає підстави класифікувати його як кітч, є неосвіченість і посередність споживача (саме таким є основний споживач кітчу). Такому споживачеві байдуже до змістових значень елементів, чи належать вони до петриківської естетики, чи є справжніми, чи симуляцією. Він не бачить, чи не бажає бачити суттєвої різниці між петриківським розписом як видом мистецтва та петриківським розписом як проявом кітчу. Творці останнього, що «беруть кількістю» (це проявляється в серійності виробництва з претензією на рукотворність [9, 248]), можуть легко демпінгувати ціни задля швидкого, стабільного і гарантованого заробітку, адже завтра вони вироблять ще. Цього не може собі дозволити майстер петриківського розпису, що продукує унікальні мистецькі твори, які характеризуються

оригінальністю, художньою довершеністю, технічною віртуозністю, бо вони забирають більше часу на створення та дорожчі за собівартістю. Тому споживач, з характерною «глухотою» до мистецтва, смак якого вихований у дусі міщанської естетики, звичайно обирає дешевший варіант, змушуючи справжнього майстра продавати твори високої художньої цінності за ціною кітчу.

Наступна кітчєва риса, що теж має прояв в аматорському петриківському розписі – «спекуляція банальними образами та перевіреними сюжетами, які орієнтовані на гарантований емоційний відгук [9, 249]. Сюди ми відносимо перенасичення робіт чистими яскравими кольорами, експлуатацію козацької тематики, але з оптики радянської ідеології (де українець – це щось кумедне, недолуге, з чубом, в шароварах, несерйозне, або навпаки багатостраждальне, сумне, тужливе), перенасичення поверховими візуальними стереотипами українськості: сюжетних мотивів, пов'язаних з родиною, Україною та відповідними пасторальними стереотипами: хата, калина, дівчина, долина, криниця, водиця, соловейко, пісня тощо. Тобто образи і сюжети, що культивуються, банальні (тут не йдеться про «традиційні»), перевірені часом і заздалегідь приречені на комерційний успіх [9, 249]. У такому вигляді «петриківку» можна зустріти у найнедоречніших випадках, в оздобленні сантехніки, смітєвих урн, напівзруйнованих зупинках, під'їздах, годинниках, шкільних парт та інших меблів, тобто речах та інтер'єрах, поліграфії, які є продуктами зовсім іншої естетики. Відповідно, петриківський розпис ніби виривається з традиційного для нього середовища існування і переноситься в зовсім нову систему координат без будь-якої адаптації до неї. Яскравим прикладом може слугувати проєкт стінописів І. Лісного «Петриківка. Restart» [19], зупинки, під'їзди, двері авторства Ірини Мирної, Лариси Дегтярьової, Тетяни Лапіної, Тетяни Резнік, сумки та футболки О. Коркішко та ін.

Причини кітчезації петриківського розпису. Епоха інформаційних технологій не могла не детермінувати нові способи презентації, поширення мистецтва у світі. Тому основна стратегія популяризації петриківського розпису – розміщення твору в мережі інтернет, що провокує ряд тенденцій.

Насамперед, сьогодні можна спостерігати, що межі географічного побутування петриківського розпису дуже розмилися, що

пов'язано зі способом трансмісії. Якщо раніше майстерність переймали переважно в Петриківці, проводячи там щонайменше кілька років, а то і все життя, у спілкуванні з найкращими зразками, провідними майстрами, всотуючи їхній досвід, то тепер найпоширенішим джерелом отримання знань про петриківський розпис є мережа інтернет, де більшість навчального контенту створена людьми, що навчалися самотужки, через відеоуроки, книги чи у таких же майстрів-аматорів. Петриківку та її атмосферу вони не відчують зсередини, знають переважно в переказах, що часто оповиті різною міфотворчістю. У самому осередку ці люди, якщо і були, то тільки як екскурсанти, туристи (а це абсолютно інший ракурс сприйняття). У кращому випадку взяли кілька майстер-класів у когось із справжніх петриківських майстрів, іншими словами, приблизно, поверхово освоїли техніку зображення. Їх творчість має переважно копійливо-копіювальний характер і не є оригінальною чи смислотворчою, адже є велика різниця між здатністю просто продукувати мазки та здатністю створювати високохудожні твори зі смаком. Отже, з таким багажем знань, вмінь і навичок, з відчуттям повного професіоналізму вони починають вчити інших – всіх охочих. Враховуючи, що народна культура відрізняється від популярної, в першу чергу, способом трансмісії, тим, що тут традиція передається від покоління до покоління, а не через ЗМІ [8, 139], замість поступового успадкування народних традицій, спостерігається їх «горизонтальне» поширення. За таких умов стилістичні, функціональні та смислові зміни в петриківському розписі відбуваються не поступово та органічно, а неусвідомлено, випадково. Тому можемо сказати, що петриківський розпис переходить із категорії народної культури в категорію популярної, стаючи продуктом споживання, набуваючи всіх відповідних ознак.

Такі риси, притаманні народному мистецтву, як відсутність авторства, територіальна обумовленість, передача близькими чи впливовими реальними особами, відносно уніфікована іконографія, для петриківського розпису стають нехарактерними. Звичайно, чітку межу між масовою культурою та сучасним народним мистецтвом провести важко, оскільки масова культура часто позичає в народного мистецтва сюжетуку, проблематику, символіку, метафорику та формальні прийоми [3, 98]. Але дослідники звертають увагу на те, що народна традиція за сучасних умов на рівні масової

культури стала об'єктом споживання, перетворюючись із автотонної на псевдонародну [14, 82; 15, 185], що цілком відповідає загальному стану культури сучасної епохи, де, гостро відчувається фіктивність та відірваність від реальності навколишнього знакового простору [18, 64]. Адже, за словами О. Чаплінської, кітчевий продукт – це завжди копія, де естетика краси й оригінальності заміняється естетикою симуляції [20, 50]. Тому більшість зразків того, що сьогодні серед середньостатистичного обивателя вважається петриківським розписом, жодного відношення до народного мистецтва не має. Петриківський розпис на рівні масової культури є певним симулякром, чия естетика карнавалізована, поверхова, позбавлена глибинного змісту. Так само, як симуляція претендує на роль реальності, симулякри претендують на роль оригіналу, але, взяті з контексту старої міфології, у новому контексті, позбавленому від класичних стереотипів сприймання, – створюють нову міфологію. Він є знаком, якому в сучасній інформаційно-комунікативній системі надано місію передавати приналежність до українського, але все більше не як національного, а псевдонаціонального.

Перехід петриківського розпису з народного мистецтва в категорію кітчу переважно в аматорській творчості відбувається, в тому числі, і завдяки соціальним мережам, що створюють дещо викривлену реальність. Зокрема, сьогодні найпоширенішим способом просування людей, що займаються «петриківкою» є Facebook та Instagram. З одного боку, тут майстер може ділитися своєю творчістю з людством, не виходячи з дому, і відразу отримувати відгуки, має змогу відстежувати кількість переглядів та «лайків», відправлених на адресу того чи іншого твору та робити висновки про власну популярність. А опція, що дозволяє ділитися, сприяє ще більшому поширенню творів, вже на сторінках інших людей, що істотно збільшує аудиторію підписників – адже до класичних музеїв доходить не кожен, та і не кожен автор має до них доступ. Такий спосіб популяризації особливо підходить для молодих невідомих майстрів. Тут є можливість повідомляти громадськість про заходи, у яких він бере участь, розпочинати стартапи та ділитися іншою корисною інформацією зі світом. Цей спосіб презентації також зручний тим, що глядачі мають змогу спілкуватися з автором, ставлячи йому питання стосовно його творчості, його

задуму, втіленого в тій чи іншій роботі, отримувати його коментарі щодо роботи тощо. Колеги можуть давати поради або ділитися власними поглядами та способами вирішення подібних завдань. Часто такі сторінки перетворюються на своєрідні блоги.

Майстри, що малюють «петриківку», тут не є винятком. Багато хто має власну сторінку, а іноді і групу, куди час від часу на загальний огляд викладають свої творіння. Коментарі ж виступають своєрідною «книгою відгуків», де кожен охочий може написати своє ставлення до творчості та обговорити мистецький твір із рештою аудиторії за бажанням. Але, на відміну від виставкової чи музейної експозиції, тут відсутній відтінок формальності, при чому публіка більш відверта та розкута у своїх судженнях. Також відсутні «фільтри», що не дозволяють творам низької художньої якості отримати публічність та легітимізацію у мистецькій сфері. Кращою аналогією до цього явища, мабуть, є базар через повністю нерафінований контингент широкого діапазону.

Подібна тенденція посилюється наявністю у Facebook спільнот за інтересами, де модератори найчастіше роблять перепости зі сторінок майстрів, створюючи контент для спільноти і акумулюючи в читачах хоч часто абсолютно випадкових людей, але і таких які виявляють цікавість до цього виду творчості, переважно як глядачів та споживачів. Серед таких спільнот можна назвати «Петриківна», «Цікава Петриківка», «Все про Петриківський розпис від Олександра Опарія», «Петриківка», «Петриківський розпис», «Петриківський дивоцвіт» та інші.

Але існує інший бік цього процесу. Такі групи дуже часто акумулюють контент від аматорів, тобто назву «майстер петриківського розпису» до багатьох творців цього контенту слід використовувати дуже обережно, адже селекція з професійної точки зору не відбувається і до ретрансляції своїх естетичних вподобань та варіацій на тему «петриківки» допускаються всі. Не дивлячись на це, ці Facebook спільноти, як і будь-які інші, перетворюються на «інформаційні бульбашки» – стан інформаційної ізоляції, коли людина не може отримати адекватне уявлення про свою творчість, через її оцінювання не професіоналами, а масовим споживачем. Відповідно, основними критеріями привабливості твору є ті, які особливо цінуються у суспільстві споживання: яскравість,

зрозумілість, видовищність, карнавальність, емоційність.

Отже, незалежно від якості та художньої цінності опублікованої роботи, коментарі до неї переважно захоплено-позитивні. Це пояснюється, по-перше, тим що більшості людей властиве бажання якщо не бути, то хоча б здаватися доброзичливим, привітним, а написання будь-якої критики, навіть конструктивної, швидко переадресується на свого автора, і такий коментатор може зазнавати образ, осуду та інших негативних реакцій, тому від написання зауважень люди переважно утримуються. Коментатори з іншим поглядом на речі, на художню цінність роботи, з наявністю критичних зауважень, можуть просто видалятися зі спільноти чи можуть видалятися їх коментарі з подібним контентом модераторами, щоб зберегти загальну привабливість, товариськість групи, оскільки такі речі можуть завдавати репутаційних втрат та проливати світло на їх некомпетентність. Отже, аматор, який поверхово засвоїв традицію та створив малюнок, опиняється в «теплій ванні» і може довгий час бути хибно переконаним, що його робота, яка насправді є проявом кітчю, – вершина світового мистецтва, а такі переконання детермінують поведінку. Наприклад, він, замість того, щоб повчитися більше, отримати більше досвіду, попрацювати над технікою та композицією, може охоче почати пропонувати свої послуги з формування дизайнерського середовища, не просто концентруючись тільки на формі, нехтуючи змістом, а й спотворюючи створювану форму. Частина початківців, глядачів-споживачів цього мистецтва, які читають захоплені коментарі під кітчевими роботами, навіть маючи сумнів в їх художності, все ж часто слідує за переконаннями більшості і формують свої естетичні смаки на неякісних зразках. Розглядаючи твір псевдонародного мистецтва, прояв кітчю, глядач сприймає його за зразковий та автентичний. У такий спосіб симуляція підмінює дійсність, а ціннісно-орієнтаційна функція виконується у викривленому вигляді – споживачі такої творчості отримують хибні орієнтації. Відбувається підміна понять – кітчеві прояви претендують на місце народного мистецтва. Особливо сумно, коли на таких зразках пропонують виховувати молоде покоління, розмальовуючи кітчєвою псевдо-петриківкою стіни класів, парти, (парти Т.Резнік, 2020), шкільні коридори, урни, тощо. Так благий намір виховувати дітей в естетиці народного

мистецтва, нівелюється при оформленні класної кімнати в найгірших кітчевих його проявах.

Ще одна стратегія популяризації, яка сприяє поширенню кітч, – влаштування фестивалів-ярмарків, де кітч і народне мистецтво урівнюються в правах. Популяризація національного – річ благородна і необхідна для розбудови української держави, з єдиною поправкою, якщо популяризувати справжнє. Але насправді знову відбувається підміна понять – переважно, так званий петриківський розпис, що тут популяризується, є кітчем, а не народним мистецтвом. І, як слушно зауважує О. Муха, «Основна небезпека кітч не в протистоянні краси, а в її компрометації [9, 249].

Головна проблема такого застосування, на нашу думку, спровокована певним невіглаством, стосовно того, чим цей розпис є та які його стилістичні відмінності від інших флоральних орнаментів не тільки України, а й інших культур. Через це, навіть маючи віддалену схожість з петриківським, будь-який квітковий орнамент часто сприймається за петриківський розпис. У такий спосіб розвиваються не тільки географічні межі його поширення, а й стилістичні, смислові характеристики стають нечіткими.

У ситуації перенасичення простору петриківським розписом є невеликий позитивний момент – українська популярна культура, яка здебільшого була не українською та просочувалася переважно російським контентом та російськими меседжами, поступово, хоч і в такий спосіб, стає українською, з українською естетикою та українським порядком денним.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні особливостей сучасного стану петриківського розпису у зв'язку з глобалізаційними процесами, визначенні основних факторів, що детермінують зміни в його стилістиці та застосуванні.

Висновки. Отже, сьогодні, у сучасному культурному середовищі, аматорський петриківський розпис є найбільше поширений, зокрема на рівні масової культури, часто межуючи з кітчем або, переходячи з народного мистецтва в категорію кітч. Парадоксальним є те, що не дивлячись на перенасичення ринку кітчевими зразками, власне петриківський розпис на ньому майже не представлений. Використовується його поверхова стереотипізована естетика, його колористика, деякі елементи, але дуже дозовано і в поєднанні з чужорідними, не властивими йому мотивами. На тлі загальної необізнаності масового споживача, а також його тяжіння до пістрявості

та яскравості, ці похибки нівелюються і не помічаються, але такі кітчеві зразки мають великий емоційний відгук, а, отже, і комерційний успіх. У такий спосіб спостерігається широке наповнення середовища «петриківським розписом без петриківського розпису». Деканонізація та помітний відхід від традиції, зміщення центру з осередку безпосередньо на більшість території країни, створюючи певний хаос, є теж важливими характеристиками петриківського розпису на сучасному етапі його розвитку. Відповідно, маємо ситуацію, коли низькопробний кітч ідентифікується як українська самобутність, претендуючи на її місце та компрометуючи її.

Література

1. «Бренди України»: що спільного між справжнім петриківським розписом та котами. ТСН : веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XV1SdRmbyDg>
2. Берченко Є. Як збирати матеріал до настінних розписів. Мистецтвознавство: Збірник 1-й Харківської секції науково-дослідчої кафедри мистецтвознавства. Харків: Державне вид-во України, 1928. С. 29 – 35.
3. Бугник-Сіверський Б., Нагай В., Самойлович В. Українське народне мистецтво. Живопис. Київ : Мистецтво, 1967. 222 с.
4. Власова А. Масова культура: сучасні аспекти дослідження. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2014. №2. С. 97-102.
5. Глухенька Н. Сучасний петриківський стінопис. Народна творчість та етнографія. 1963. № 4. С. 79-81.
6. Данченко О. Народні майстри. Київ : Радянська школа, 1982. 44 с.
7. Кара-Васильєва Т. Творці дивосвіту. Київ: Радянська школа, 1984. 174 с.
8. Медвідський Б. Популярна і народна культура: що є в них спільного і розбіжного. Народознавчі Зошити. 2010. № 3-4. С. 466-574.
9. Муха О. До теорії кітч: шкіц естетичного аналізу. Філософія і політологія в контексті сучасної культури. 2012. № 4(2). С. 245-251.
10. Муха О. Кітч: смислові трансформації поняття у XX-XXI ст. Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер.: Філософія. 2013. №12. С. 250-261.
11. Нагай В. Українські народні декоративні розписи: альбом. Київ: Мистецтво, 1968. 54 с.
12. Найден О. Орнамент українського народного розпису: витоки, традиції, еволюція. Київ : Наукова думка, 1989. 130 с.
13. Петриківка : альбом репродукцій [Petrykivka / Album of reproductions] / за ред.:Л.

Тверської. Дніпропетровськ : ВАТ «Дніпрокнига», 2001. 216 с.

14. Прищенко С. Прояви постмодернізму в рекламі. Науковий огляд: міжнародний науковий журнал. 2014. №1. С. 179-184

15. Садовенко С. Трансформації української народної художньої культури у просторово-часових реаліях постмодерну. Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2013. №3. С. 79-80.

16. Символіка петриківського розпису // Мистецька крамниця : веб-сайт. URL: <https://art-treasury.in.ua/news/simvolika-petrikivskogo-rozpisu/>

17. Смолій Ю. Хатнє малювання Петриківки другої половини XIX – першої половини XX століття (витоки, еволюція, художні особливості) : дис. канд. мистецтвознав.: 17.00.06 / . Київ, 2011. 183 с.

18. Сухіна О. Імплозія культури у симулятивних вимірах постмодерну. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2014. № 4. С. 63-68.

19. Фиалко Д. Петриковка. Restart: Как в Украине создадут уникальный поселок. Еспресо : веб-сайт. URL: http://ru.espreso.tv/article/2016/05/14/petrykovka_restart_kak_v_ukrayne_sozdadut_un_ukalnuu_poselok (дата звернення: 10.11.2016)

20. Чаплінська О. Кітч як наслідок масовізації. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2014. №1. С. 49-52.

References

1. "Brands of Ukraine": what do the real Petrykivka painting and cats have in common? Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=XV1SdRmbyDg>

2. Berchenko, Y. (1928). How to collect material of wall paintings. Kharkiv: Derzhvydav Ukrainy [in Ukrainian].

3. Butnik-Siversky, B. (1967). Ukrainian folk art. Painting. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian].

4. Vlasova, A. (2014). Mass culture: modern aspects of research. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv, 2, 97-102 [in Ukrainian].

5. Hluhenka, N. (1963). Modern petrykivka painting. Narodna tvorchoist ta etnographia, 4, 79-81 [in Ukrainian].

6. Danchenko, O. (1982). Folk craftsmen. Kyiv: Radyanska shkola [in Ukrainian].

7. Kara-Vasylyeva, T. (1984). Creators of miracle blossom. Kyiv: Radyanska shkola [in Ukrainian].

8. Madvidsky, B. (2010). Popular and folk culture: what they have in common and divergent. Narodoznavchi zoshyty, 3-4, 466-474 [in Ukrainian].

9. Muha, O. (2012). To the theory of kitsch: sketch of aesthetic analysis. Philosophia i politologia v konteksti sychasnoi kultury, 4(2), 245-251 [in Ukrainian].

10. Muha, O. (2013). Kitsch: semantic transformations of the concept in the 20th-21st centuries. Naukovi zapysky [Natsionalnoho universytetu "Ostrozka academia", 12, 250-261 [in Ukrainian].

11. Nahai, G. (1968). Ukrainian folk decorative paintings. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian].

12. Naiden, O. (1989). The ornament of Ukrainian folk painting: origins, traditions, evolution. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

13. Petrykivka: Album of reproductions. (2001) Dnipropetrovsk: "Dniproknyha" [in Ukrainian].

14. Pryschenko, S. (2014). Signs of of postmodernism in advertising. Naukovyi ohlyad: mizhnarodnyi naukovyi zhurnal, 1,179-184 [in Ukrainian].

15. Sadovenko, S. (2013). Transformations of Ukrainian folk art culture in the space-time realities of postmodernism. Visnyk natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv, 3, 79-84 [in Ukrainian].

16. Symvolika petrykivskoho rozpysu. Retrieved from <https://art-treasury.in.ua/news/simvolika-petrikivskogo-rozpisu/> [in Ukrainian]

17. Smolii, Y. (2011). Home painting of Petrykivka of the second half of the 19th - first half of the 20th century (origins, evolution, artistic features). Candidate's thesis. Kyiv: M.T. Rylsky Institute of Art History, Folklore and Ethnology [in Ukrainian].

18. Suhina, O. (2014). The implosion of culture in the simulative dimensions of the postmodern. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv, 4, 63-68 [in Ukrainian].

19. Fialko D. (2016). Petrykivka. Restart. How a unique village will be created in Ukraine. Retrieved from http://ru.espreso.tv/article/2016/05/14/petrykovka_restart_kak_v_ukrayne_sozdadut_un_ukalnuu_poselok [in Russian].

20. Chaplinska, O. (2014). Kitsch as a consequence of massification. Visnyk Zhytomirskoho derzhavnoho universytetu im. I. Franka, 1, 49-52 [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 09.05.2020
Отримано після доопрацювання 19.08.2020
Прийнято до друку 23.08.2020*